

GROETEN UIT RUINEN

HONDERD JAAR VERANDERINGEN IN HET DORP

Ronald Wilfred Jansen

© 2023
ISBN
NUR

RWJ-PUBLISHING
9789490482534
521

De uitgeverij heeft rechthebbenden van afbeeldingen, voor zover bekend, om toestemming tot publicatie verzocht.
Wie meent rechten te kunnen doen gelden betreffende afbeeldingen in dit boek wordt verzocht contact op te nemen met RWJ-PUBLISHING.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

PROLOOG	7 - 1 6
VERDWENEN MONUMENTEN	1 7 - 3 8
TOEN EN NU	3 9 - 2 1 9
BESTAANDE MONUMENTEN	2 2 0 - 2 2 6
BIJLAGEN	2 2 7 - 2 3 0
BRONNEN	2 3 1 - 2 3 4

PROLOOG

Ruinen is een brinkdorp in de gemeente De Wolden met circa 3.650 inwoners en ligt in een landelijke omgeving nabij het Dwingelderdeveld en Boswachterij Ruinen. Aan de rand van de Brink staat sinds 1966 Bram de Ram; een beeld van Johan Sterenberg (1920-2002) als symbool voor de schaapskuddes die in de omgeving graasden en nog grazen. Tot 1 januari 1998 was Ruinen een zelfstandige gemeente. Het grootste deel van Ruinen werd per 1 januari 1998 onderdeel van de gemeente De Wolden, kleinere gedeeltes werden bij de gemeentes Hoogeveen en Westerveld gevoegd. Vroeger was de gemeente Ruinen groter: zo behoorde ook het Spaarbankbos tot de gemeente Ruinen, terwijl het nu behoort tot de gemeente Hoogeveen.

In de 18^e eeuw bezochten schilders Ruinen vanwege het ongerepte landschap. Na de oorlog kwam het massatoerisme op gang. Het toerisme vormt een belangrijke bron van inkomsten. Zo bezoeken veel mensen het Bezoekerscentrum Dwingelderveld en de Schaapskudde Ruinen. Het dorp heeft van oudsher een agrarisch karakter (veeteelt en akkerbouw). Wie via de Oosterstraat Ruinen binnenrijdt ziet een aantal woonboerderijtjes. Ik zag oude foto's en prentbriefkaarten van Ruinen: hieruit blijkt dat rondom de Brink tal van boerderijen stonden en kleine ambachtshuizen. Het bedrijventerrein en de dorpskern met overwegend moderne (woning) bouw duiden op 'vooruitgang'. Wie de Mariakerk ziet wordt zich er van bewust dat Ruinen een heel oude geschiedenis kent die teruggaat tot de 12^e eeuw, toen het dorp een heerlijkheid (het grondgebied waarbinnen een heer op grond van een leenovereenkomst het recht had, het gezag over de bewoners uit te oefenen in naam van diegene die de volle eigendom van het gebied had) was. Een akte van 1139 noemt Otto van Ruinen (circa 1090- circa 1140) als dienstman van de bisschop van Utrecht. In 1140 werd door benedictijner monniken een klooster gesticht, waartoe de Mariakerk behoorde. In de 14^e eeuw werd aan de kerk de Catharina kapel gebouwd in opdracht van Jan III van Runen (overleden 1378) en zijn vrouw Zwedera van Rechteren, vrou van Runen (circa 1346-1407). De beeldbepalende kerk bleek ook niet veilig voor de sloophamer: bij een restauratie in 1836 werd de kapel afgebroken en werd ook het koor van de kerk gesloopt. Jammer.

Ik ben niet geboren in Ruinen en heb er ook niet gewoond. Toch heb ik binding met Ruinen. Veel van mijn familie komt namelijk uit Ruinen. Ik woon momenteel in Hoogeveen. Ruinen roept bij mij herinneringen op aan familiefeesten, die plaatsvonden in Café Hees/Brinkzicht en Café Restaurant Luning. Aardig is dat tijdens het onderzoek bleek dat mensen herinneringen hebben aan mijn familie. "Leuk te weten over de familie Jansen! Ik kende grootvader Jansen, hij stond altijd met snoepgoed op het Ruiner voetbalveld als Ruinen thuis speelde. Ik heb ooit met een van je ooms een biertje gedronken bij Hees tijdens een soort braderie, hij woonde in Meppel", aldus Peter Jochems. Ook de familie Hees aan de Brink heeft herinneringen aan Ruinen, hun leven aldaar en kende ook mijn ouders. Mijn vader, Willem Jansen (1939-2009) is geboren in Fluitenberg (toen: gemeente Ruinen). Ik ben actief op het Dwingelderveld en Boswachterij Ruinen als natuurfotograaf en voel me thuis in Ruinen. Ik zoekt graag de rust van de natuur op, maar waardeer ook de levendigheid van het toeristendorpje. Ruinen is niet meer een gesloten dorp, maar wordt bezocht door tal van mensen uit binnen- en buitenland. Dat is positief. De keerzijde is het verlies aan monumentale waarde en de aantasting van natuur en landschap. Zo zag een van mijn ooms in de jaren 1960 nog korhoenders op de essen. Deze oom is verbolgen over de afbraak van een oude Saksische boerderij op de Brink. Op deze plek verrees later het gemeentehuis van Ruinen. En zo zijn er meer mensen die moeite hebben met de afbraak van erfgoed.

Dit fotoboekje is bescheiden van opzet. De teloorgang van veel architectonisch schoon met ornamenten rechtvaardigt een sobere, strakke opzet van het fotoboek zonder toeters en bellen. Het boek beperkt zich tot het geven van een indruk van het veranderde dorpsgezicht op en rondom de Brink van Ruinen aan de hand van de publicatie van oude foto's naast actuele foto's vanuit hetzelfde perspectief. Onder de foto's staat een kort onderschrift. Voor meer (historische) informatie over Ruinen wordt verwezen naar het bronnenoverzicht. Zo kent Ruinen ook een interessante bewonersgeschiedenis, in huizen werd tenslotte ook geleefd, maar ook in Ruinen was niet alles rozengeur en maneschijn. Enkele afbeeldingen en citaten uit kranten zijn 'ter verlevendiging' toegevoegd, maar dit is wel met mate gedaan. De foto's zijn het belangrijkste. Er is voor gekozen de historische foto's intact te laten. Slechts af en toe is een vlekje of kleine beschadiging middels Photoshop weggewerkt. De actuele foto's zijn gemaakt in 2023 met een professionele CANON spiegelreflexcamera en niet gewijzigd door de omtrekken van het object op de actuele foto exact te laten samenvallen met die van de historische foto die genomen is vanuit zelfde perspectief als een fotograaf vroeger ook heeft gedaan. Dit om te voorkomen

dat foto's, die vroeger zijn genomen met andere camera's, objectieven en fotoformaten, vervormd raken. Slechts één actuele foto is bijgesneden, zodat de omtrek meer overeenkomt met de oude historische foto waarop Jan Hees fietst in de Smeestraat. De foto's betreffen een selectie. Bij de selectie is gelet op scherpheid, afwisseling, belang en beschikbaarheid. Stichting Historie van Ruinen is niet genegen haar foto's met anderen te delen. Foto's van Stichting Historie van Ruinen zijn gepubliceerd in het boek "Ruinen in grootmoeders tijd", een uitgave van de Europese bibliotheek: kopieën van enkele van deze foto's zijn gepubliceerd in dit fotoboek. De Europese bibliotheek is ter ziele en niet meer te benaderen over auteursrechtvragen. Niet alle verdwenen gebouwen van Ruinen staan in het boek. Ook zijn niet alle nog resterende oude gebouwen afgebeeld, zoals het fraaie expressionistische hoekpand aan de Oosterstraat 2 dat is gebouwd in 1935 Momenteel huist hier Optiek Ruinen.

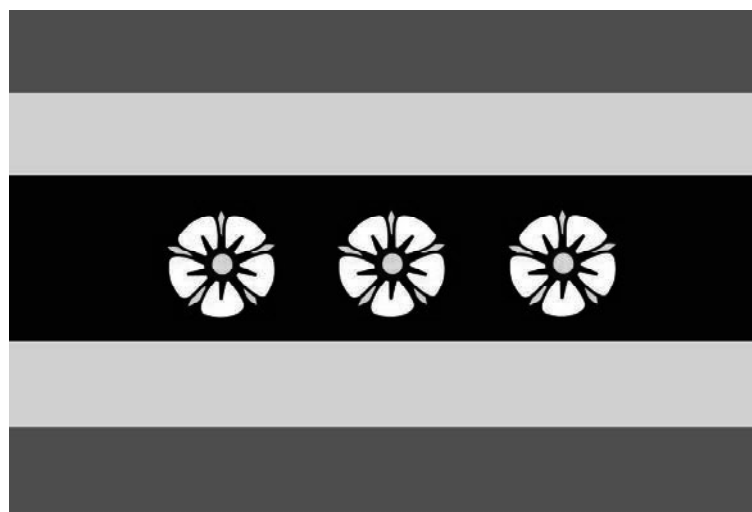
Ik bedank vooral het Drents Archief voor het aanleveren en het mogen publiceren van tal van foto's uit hun collectie. Ik ben De Wolden Nieuws erkentelijk omdat ze gratis een oproep plaatste waarin ik verzocht om informatie, getuigenisverhalen, historische foto's en prentbriefkaarten. Peter Jochems dank ik voor zijn ontboezeming. Tevens wil ik de vele personen bedanken die via de FACEBOOK pagina "Ruinen en wat is hier te doen" inlichtingen hebben verschaft. Uit deze reacties blijkt dat de geschiedenis bij menig inwoner in Ruinen leeft. Ook onderzoekers van buiten Ruinen zijn geïnteresseerd in de historie van Ruinen. Erkentelijk is de auteur voor de informatie van de historici Albert Metselaar en Lion Tokkie over het voormalige Joodse werkkamp "Ruinen". We mogen de (veelal niet genoemde) fotografen van toen dankbaar zijn dat ze ons hun mooie oude foto's en prentbriefkaarten hebben nagelaten. Mevrouw Janien Hees in Ruinen wist ook een en ander te vertellen over Ruinen en haar bedank ik voor twee foto's uit haar privéarchief.

De monumentenzorg schiet te kort: verzoeken van lokale amateurhistorici, deskundigen en de Stichting Historie van Ruinen om monumenten te behouden strandden en men is er niet in geslaagd Ruinen de status van een beschermd dorpsgezicht te geven met alle gevolgen van dien. Ook zaken als het ontbreken van een geïnteriseerd oud archief bij gemeente De Wolden doet vermoeden dat er nog veel werk aan de winkel is. Spijtig. Nu is er veel definitief verloren. Bewaard gebleven is gelukkig o.m. de eerder genoemde Mariakerk uit de 12e eeuw: een pareltje om te koesteren.

Ik wens de kijker veel kijkplezier en hoopt dat dit boekje althans een bescheiden bijdrage levert aan het behoud van het nog resterende erfgoed in Ruinen, dat herinnert aan de boeiende geschiedenis van dit dorp. Zodat ook komende generaties hiervan nog kunnen genieten.

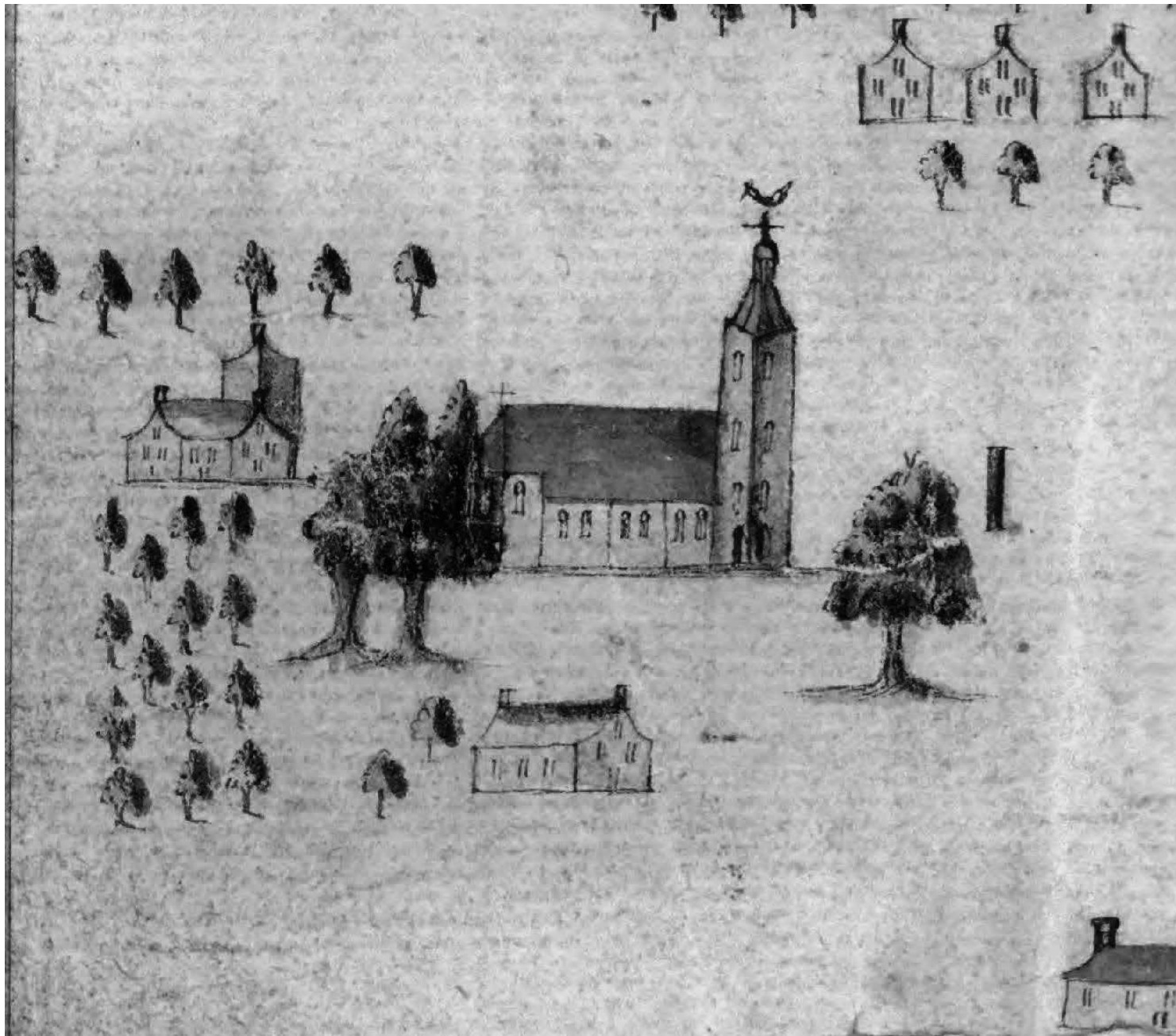
Wapen van Ruinen

Vlag van Ruinen

*Beschrijving: Roelofje de Wit-Hees, Jantje Hees-Hofman en Gees Lutén-Oost in het café.
Datum: circa 1940. Fotograaf: onbekend. Collectie: Janien Hees.*

Beschrijving: kaart van Ruinen (detail). Mariakerk. De Catharina kapel aan de oostzijde van de kerk (op de kaart westzijde) is niet zichtbaar (achter de bomen). Datum: 1700. Nummer: NL-AsnDA_0181_137_001.jp2. Collectie: Drents Archief.

Beschrijving: Schuur Buffelboerderij Luth (Kraloërweg 9, Eursinge). Collectie: Ronald Wilfred Jansen